

1. BROȘURĂ COMEMORATIVĂ

ARC PESTE TIMP

**Omagiu ilustrului precursor al industriei
gazifere din România**

(1887 – 2017)

130 de ani de la nașterea lui

CONSTANTIN IOAN MOTĂȘ

1. ISTORIC

- ✚ **1887** - **Constantin Ioan Motăș** s-a născut la 3 iunie 1887 la Iași, fiind fiul unui bogat negustor de obârșie răzeșească veche din județul Vaslui (Chetrești).
- ✚ **1905** - A absolvit Liceul Internat din Iași în anul și a plecat imediat în Germania, unde a învățat timp de 8 ani.
- ✚ **1908** - a absolvit la Academia de Mine din Freiberg (Saxonia) – prima școală de mine înființată în Europa – cursurile de Geodezie minieră, obținând titlul de inginer cu cea mai mare mențiune, *Auszeichnung* (*distincție*).
- ✚ **1908 – 1911** – urmează la Universitatea Leipzig cursurile de chimie anorganică, dând și examenul denumit *Verbandprüfung*.
- ✚ **1912** – se întoarce la Freiberg, unde a dat examenul de inginer de mine, pe care l-a luat de asemenea cu mențiunea *Auszeichnung*.
- ✚ **1913** – pentru examenul de doctorat în inginerie alege ca subiect zona de tufit din Dobrogea și zăcămintul de pirită cuprifera de la Altân-Tepe și obține titlul de doctor în inginerie la Dresda, la 7 aprilie 1913, de asemenea cu mențiunea, *Auszeichnung*.
- ✚ **1914**- în cursul anului a fost angajat ca inginer ordinar clasa a III-a la lucrările noi de căi ferate, și apoi la Administrația Docurilor din Brăila.
- ✚ **1915- 1916** - în februarie 1915 a fost angajat la Arsenalul Armatei din București. După trecerea Armatei Române peste Carpați, la 15 august 1916 a fost trimis de către Marele Cartier la Petroșani - împreună cu alți trei ingineri - pentru a conduce minele de cărbuni de acolo. După respingerea Armatei Române, s-a întors la Arsenalul din București și la sfârșitul anului 1916, odată cu evacuarea Capitalei, a fost transferat la Arsenalul din Iași.
- ✚ **1915**- intră în politică, devine membru al Partidului Național Liberal și este ales deputat,
- ✚ **1919**-este delegat să ia parte la comisiile din Consiliul Dirigent de la Sibiu.

După descoperirea întâmplătoare a gazelor naturale în Bazinul Transilvaniei în 1908 – 1909, lipsa unui capital autohton care să acopere necesitățile de exploatare a gazelor naturale, precum și interesul manifestat de actori internaționali, au determinat guvernul ungar să declare exploatarea și utilizarea gazelor naturale o problema de stat, pentru ca această bogăție să nu fie alocată unor forțe din afară. Apariția în anul 1911 a *Legii pentru exploatarea substanțelor petrolifere și a gazelor naturale*, acordă statului ungar dreptul de monopol asupra acestora. Aceasta conduce la înființarea în scurt timp, la Cluj, a **Serviciului de Stat pentru Exploatarea Miniere**, care avea ca obiect de activitate administrarea tuturor câmpurilor de gaze și asigurarea exploatarea câmpului de gaze Sărmășel. Se poate considera că această instituție este **prima organizație din Europa care avea ca obiect de activitate exploatarea gazelor naturale în vederea valorificării.**

În anul 1915, este înființată Societatea Maghiară de Gaz Metan, (Ungarische Erde Gas – UEG), care avea ca obiectiv explorarea și exploatarea gazului metan din unele regiuni din Transilvania. Marea Unire de la 1 Decembrie 1918, conduce la preluarea acestei activități de la statul ungar de către statul român, prin înființarea în anul 1919 a **Direcției Gazului Natural**, cu sediul la Cluj. Aceasta era organizată ca regie de stat, subordonată Ministerului Industriei și Comerțului din București.

După reîntregirea țării C.I. Motăș a plecat în Transilvania, cu sarcina din partea Ministerului Industriei și Comerțului să facă o anchetă asupra industriilor și zăcămintelor miniere de acolo. Cu această ocazie cunoaște Serviciul de Exploatare al Statului de la Cluj.

În anul 1918 este cooptat în Comitetul de specialitate de pe lângă Consiliul Dirigent de la Sibiu, fiind delegat ca administrator de sechestru al societății ungare UEG (Societatea Ungara de Gaz Metan). Este numit la data de 30 iunie 1919 de către Consiliul Dirigent Sibiu drept Administrator de Sechestru al societății UEG Budapesta. **În această funcție militează pentru lichidarea societății ungare și cumpărarea acesteia de către capitalul autohton**, reușind să ducă la bun sfârșit acest deziderat după mai bine de 20 de ani.

Necesitatea punerii în valoare a zăcămintelor de gaz metan, precum și cea a generalizării întrebunțării acestuia pe tot cuprinsul Transilvaniei, determină Ministerul Industriei și Comerțului să opteze pentru abandonarea regiilor de stat, considerate depășite, și pentru înființarea unor societăți mixte: capital de stat și capital privat românesc. Încă din anul 1920 la Cluj, un grup de instituții financiare au luat inițiativa înființării la Cluj a unei societăți denumite Metanul, prin înaintarea unui memoriu Ministerului Industriei și comerțului. Partidul Liberal, prin V. Brătianu, promovează inițiativa, și se adoptă la 6 iunie 1924 *Legea privind comercializarea și controlul întreprinderilor economice ale statului*, care stabilea și cadrul legal al înființării societății mixte. Aceasta conduce în anul 1925 (22 noiembrie) la desființarea DGN Cluj, constituindu-se **o nouă Societate Națională de Gaz Metan SONAMETAN**, cu sediul în București, constituită din două direcții: Direcția Generală București și Direcția Exploatare Tehnice Cluj. **C.I. Motăș determină înființarea în anul 1924 a Direcției Centrale a Societății UEG la Mediaș**. Plasarea Mediașului între cele două zăcăminte aparținând UEG exploatate în anii '20 și în mijlocul locațiilor concesionate de UEG, existența unui sistem de valori bazat pe cultură de peste 500 de ani a sașilor, alături de alte motive, au condus la desemnarea acestui oraș (martie **1923**) ca loc unde își va desfășura activitatea Administratorul de Sechestru în cadrul Direcției Centrale.

Contestațiile repetate ale conducerii UEG la Tribunalul Alba-Iulia, Înalta Curte de Casație, i-a determinat pe aceștia să se adreseze Tribunalului mixt româno-ungar de la Paris, unde nu s-a ratificat sentința de lichidare a Tribunalului Alba-Iulia. În anul 1927 Tribunalul de la Paris

consideră ca societăți maghiare și pe cele cu capital în majoritate german, societățile maghiare neintrând sub incidența Tratatului de la Versailles. Pentru rezolvarea problemei, politicienii români recurg la o soluție pașnică, avansând ideea cumpărării acțiunilor de către statul român. Pentru aceasta, Societatea SONAMETAN era împuternicită să achiziționeze acțiunile UEG. Aceasta a determinat ca în 22 noiembrie 1927, SONAMETAN să obțină, contra cost, 10708 acțiuni ale UEG aflate în proprietatea unor bănci ungurești și austriece, devenind acționară cu cca 40% la capitalul UEG. În noiembrie 1928, SONAMETAN cumpără de la Societatea Apis-Glarus 12.250 acțiuni și 8250 bonuri de beneficiu, achitabile într-o perioadă de 7 ani. Astfel, în anul 1928 posedă 22.958 acțiuni (85% din capitalul social) și 10400 bonuri de beneficiu (50,8% din bonurile de beneficiu UEG). În cursul lunii ianuarie 1932 au fost cumpărate cele 15% din acțiunile care formau proprietatea statului ungar.

În final, în luna aprilie 1932 întreaga avere a societății UEG, a fost adusă în patrimoniul societății SONAMETAN.

La 25 ianuarie 1932 s-a desfășurat, la sediul UEG din Budapesta, o adunare generală extraordinară care a hotărât mutarea sediului din capitala ungară la București și schimbarea denumirii societății din Societatea Ungara de Gaz Metan (UEG) în Societatea Anonimă Română de Gaz Metan (SRG). Anul 1934 este anul finalizării plății acțiunilor către societatea Apis-Glarus, societate româno-germană. Episodul cel mai dificil prin care a trecut C.I. Motăș a fost în perioada 1929 – 1930, când, urmare a opoziției sale față de dorința de naționalizare a societății SONAMETAN - susținută de Virgil Madgearu (ministrul economiei) - s-a ajuns să fie încarcerat timp de o săptămână. Cu toate acestea, a reușit să dezoare planurile lui Madgearu, dezvoltând mai departe societatea SONAMETAN.

Demonstrând capacități organizatorice deosebite, acesta a realizat la Mediaș o structură foarte puternică a SONAMETAN, Direcția de Exploatați Tehnice, plasând un important accent pe aspectele sociale și umane ale angajaților săi. Astfel, s-a îngrijit să construiască la Mediaș un sediu important pentru angajații societății, locuințe de serviciu, a pus bazele Clubului Sportiv Gaz Metan, a construit o cantină, unde adesea însoțea angajații societății. A contribuit substanțial la ridicarea primului gimnaziu românesc din Mediaș. De asemenea, și-a adus contribuția în anul 1935 la construirea Bisericii Ortodoxe din Mediaș.

A organizat în anul 1930 la Mediaș o filială a Asociației Inginerilor și Tehnicienilor din Industria Minieră, care a contribuit la organizarea în premieră a unui Congres al Gazelor Naturale în anul 1939. În anul 1942 organizează în premieră la Mediaș Biblioteca Gazelor Naturale (această bibliotecă a reunit materiale foarte valoroase până în anul 1991, când a fost desființată, majoritatea materialelor pe care le-a conținut pierzându-se).

În ziarul Curentul din data de 29 iunie 1944 apărea articolul Un sfert de veac de muncă românească în domeniul gazului metan, în care se scria printre altele: „**Mediaș, 27 iunie 1944 – Zilele acestea s-a sărbătorit la Mediaș un însemnat eveniment din viața economică a Ardealului: împlinirea unui sfert de veac de la începerea acțiunii de românizare a uneia din cele mai importante**

industrii din țara noastră: INDUSTRIA GAZULUI METAN". Cu acest prilej au fost sărbătoriți dr. ing. Constantin Ioan Motăș, directorul general al Societății de Gaz Metan, împreună cu 10 colaboratori ai domniei sale, care au împlinit 25 de ani de activitate în această industrie.

La această festivitate au luat parte personalități din viața economică a țării, în frunte cu prof. Ioan Lapedatu, fost ministru, președintele Consiliului de Administrație, cum și șefii autorităților locale, în frunte cu domnii: general Stavrescu, comandantul Corpului VI de Armată, comandor ing. Const. Istrati, comandantul Garnizoanei, dr. Hanz Zikeli, primarul orașului etc...“.

În anul 1976, la vârsta de 89 de ani, C. I. MOTĂȘ se stinge din viață la București, fiind înmormântat la Cimitirul Belu.

Constantin I. Motăș a fost cel mai longeviv director general din istoria sectorului gazier, ocupând această funcție în perioada 1919 – 1945, fiind un mare inginer, un mare administrator, un mare strateg, un om ce și-a dedicat viața activității gazifere din România.

1. PREMIUL ANUAL C. I. MOTĂȘ

Pornind de la realitatea evidentă că tinerii reprezintă viitorul societății noastre și că recompensând eforturile pe care aceștia le depun pentru a deveni mai buni și mai competitivi, implicit îi ajutăm în formarea acestora și îi motivăm să își continue perfecționarea și să evolueze ca adevărați profesioniști și specialiști în domeniul gazier. Astfel, se asigură și progresul societății a cărei parte integrantă suntem.

Sub sloganul "**Universități puternice pentru companii puternice**", începând cu anul 2010 SNTGN Transgaz SA a organizat prima ediție a proiectului de responsabilitate socială intitulat "**Premiul Anual C. I. Motăș**" proiect desfășurat sub forma unui concurs de lucrări științifice adresat studenților și masteranzilor de la Universitatea Lucian Blaga din Sibiu și de la Universitatea de Petrol și Gaze Ploiești, având ca temă "*Studii privind realizarea lucrărilor de mentenanță pe conducte sub presiune*", în scopul identificării de noi soluții tehnice privind cercetarea și proiectarea în domeniul transportului de gaze naturale.

Acest proiect, derulat de SNTGN TRANSGAZ SA Mediaș în cadrul proiectelor sale de responsabilitate socială este o realitate certă a faptului că în atenția managementului companiei stă crezul acestuia în potențialul viitoarei generații de gaziști iar investiția în educația acestora răspunde dezideratului politicii TRANSGAZ de implicare socială .

Ediția a II-a :

Recunoscând importanța activității ilustrului precursor al industriei gaziere din România, managementul Transgaz a aprobat în anul 2012 ca principala sală de ședințe din cadrul companiei să poarte numele **C.I.Motaș**.

De asemenea și Primăria Municipiului Mediaș a recunoscut și apreciat întreaga activitate a celui mai longeviv director general din sectorul gazier prin faptul că piața în care se află sediul central al companiei poartă denumirea **P-ța C.I.Motaș**.